

Guía Docente				
Datos Identificativos				2021/22
Asignatura (*)	Inclusión educativa e adaptación do currículo	Código	652G04011	
Titulación	Grao en Logopedia			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuadrimestre	Segundo	Formación básica	6
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagogía e Didáctica			
Coordinación	Souto Seijo, Alba María	Correo electrónico	a.souto1@udc.es	
Profesorado	Souto Seijo, Alba María	Correo electrónico	a.souto1@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Nesta materia pretendemos que o alumnado do Grao de Logopedia se aproxime ao coñecemento das características, posibilidades, dificultades e beneficios dunha proposta educativa que promova a inclusión educativa e social. Tal como a experiencia e a reflexión profesional acredita, unha escola e sociedade inclusivas responde a unha construción colectiva, plenamente activa e participativa de toda a comunidade. O traballo colaborativo entre profesionais constitúese nun elemento clave tanto para o coñecemento das necesidades de cada contexto, de cada persoa, como a planificación e posta en práctica de proxectos e propostas educativas que promova a inclusión educativa e por suposto, en consoacia, a inclusión social. Igualmente potenciarase o uso de recursos do medio natural e social co fin de facer un uso responsable e sustentable deles. De aí que consideremos, que a profesional da logopedia pode e debe xogar un papel coprotagonista co resto de actores e actrices na construción colectiva deste proxecto educativo e social.			

Plan de continxencia	<p>1. Modificacións nos contidos</p> <p>Non se contempla.</p> <p>2. Metodoloxías</p> <p>*Metodoloxías docentes que se manteñen</p> <ul style="list-style-type: none"> -Proba de resposta breve -Lecturas -Aprendizaxe colaborativa -Lecturas -Presentación oral -Discusión dirixida -Estudo de caso -Proxecto de investigación -Discusión virtual <p>*Metodoloxías docentes que se modifican</p> <p>Tendo en conta que esta materia se imparte no primeiro cuatrimestre e que o número de estudantes con matrícula, non posibilita que as clases expositivas sexan presenciais, optará pola modalidade asíncrona, é dicir, que a clase expositiva realizaranse e proxectaranse a través de gravacións que se albergarán en moodle. As interactivas, en función das súas características, serán presenciais ou síncronas (a través de teams).</p> <p>3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado</p> <p>Correo electrónico: consultas, concreción de xuntanzas envío de traballos para seguimento.</p> <p>Moodle. Foros temáticos para a abordar temáticas específicas, foros de actividades para as discusións dirixidas, tarefas para subir traballos específicos realizados nas interactivas que non sexan online.</p> <p>Teams. A sesión expositiva semanal e as interactivas en grupos pequenos, realizaranse a través de teams sempre sexa necesario; as titorías individuais ou colectivas.</p> <p>4. Modificacións na avaliación</p> <p>*Observacións de avaliación:</p> <p>Non hai cambios</p> <p>5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía</p> <p>Non hai cambios</p>
-----------------------------	---

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A4	Coñecer e integrar os fundamentos educativos da Logopedia: Procesos de ensino e aprendizaxe.
A16	Coñecer as características diferenciais da intervención logopédica nos ámbitos familiar, escolar, clínico-sanitario e asistencial.
A23	Coñecer, aplicar e valorar criticamente as técnicas pedagóxicas, así como os recursos metodolóxicos e didácticos para o ensino da linguaxe.
A28	Adquirir un coñecemento práctico en intervención logopédica (formación práctica en ámbitos escolares, clínico-sanitarios e asistenciais).
B3	Apreciar as distintas manifestacións da diversidade.

B23	Traballar de forma colaborativa.
B24	Traballar en equipo e, de ser o caso, de forma interdisciplinar.
C2	Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
A4 Conocer e integrar os fundamentos educativos da Logopedia: Procesos de ensino e aprendizaxe	A16 A23 A28	B23 B24	C2
A16 Conocer as características diferenciais da intervención logopédica no ámbito escolar	A4 A16 A23 A28	B3 B23 B24	
A23 Coñecer, aplicar e valorar criticamente as técnicas pedagóxicas, así como os recursos metodolóxicos e didácticos para o ensino da linguaxe.	A28	B3 B23 B24	
A28 Adquirir un coñecemento práctico na intervención logopédica (formación práctica en ámbitos escolares).	A4 A16 A23	B3 B23	C2
A.29. Comprender o significado das adaptacións do currículo no marco dunha perspectiva inclusiva.	A16 A23	B3 B23	
B3 Apreciar as distintas manifestacións da diversidade.	A4 A23	B23	C2
B23 Traballar de forma colaborativa cos distintos profesionais que interveñen sobre o alumnado.	A4 A16 A23 A28	B3	
B24 Traballar de forma interdisciplinar co profesorado e cos distintos membros dos departamentos de Orientación.	A4 A16 A28		
B.25. Saber incardinar o apoio logopédico dentro da estrutura complexa de apoios que precisan as persoas con discapacidade	A4 A16	B3	
C.2. Respetar a diversidade lingüística do entorno social e realizar una intervención logopédica baseada en este respecto, utilizando na rehabilitación a lingua de uso mais frecuente do suxeito.	A4 A28	B3	

Contidos	
Temas	Subtemas
Bloque temático I: A resposta á diversidade no ámbito educativo : Evolución e modelos	1. A resposta á diversidade: factores sociais, políticos e psicopedagóxicos 2. Da educación segregada á educación integrada 3. A inclusión educativa: Principios e recursos estratéxicos

<p>Bloque temático II: A atención aos problemas de linguaxe nunha escola inclusiva</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A linguaxe como instrumento de mediación na comunicación didáctica. 2. Os problemas de linguaxe e a súa incidencia no rendemento escolar. 3. A Cooperación entre profesorado e logopedas 4. Organización do apoio logopédico desde unha perspectiva inclusiva. 5. A implicación da comunidade educativa no proceso educativo
<p>Bloque temático III: As Necesidades educativas especiais na esfera da linguaxe: Resposta educativa</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Retrasos de linguaxe derivados de privación social: intervención educativa 2. Discapacidade auditiva e linguaxe : Aspectos educativos 3. Discapacidade motórica e linguaxe: Aspectos educativos 4. Discapacidade intelectual e linguaxe: Aspectos educativos 5. Trastornos do Desenvolvemento e linguaxe: Aspectos educativos
<p>Bloque Temático IV: Currículo e Adaptacións curriculares na esfera da linguaxe.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Currículo e inclusión educativa 2. Adaptacións curriculares na esfera da linguaxe 3. O papel do logopeda no deseño e desenvolvemento das adaptacións curriculares. 4. Estratexias, medios e recursos para as adaptacións curriculares na esfera da linguaxe 5. Coñecemento e uso de materiais e recursos dende unha perspectiva da sustentabilidade e o respecto ao medio natural e social
<p>Bloque temático V: Problemas psicosociais e linguaxe</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Desigualdades sociais e linguaxe 2. Alumnado estranxeiro e adaptacións da linguaxe

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Discusión dirixida	A4 A16 A28 B23 C2	6	0	6
Estudo de casos	A16 A23 A28 B23	6	13	19
Investigación (Proxecto de investigación)	A4 A16 A23 A28 B3 B23 B24 C2	3	48	51
Proba de resposta breve	A4 A16 A23 A28 B3	2	9	11
Aprendizaxe colaborativa	B23 B24	8	16	24

Lecturas	A4 A16 A23 A28 B3 B24 C2	1	15	16
Presentación oral	A16 A23 A28 B3 B23 C2	1	5	6
Debate virtual	A4 A16 A23 B23	2	2	4
Sesión maxistral	A4 A16 A23 A28 B3 B24	10	0	10
Atención personalizada		3	0	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Discusión dirixida	Traballo individual e colectivo para o tratamento de distintas temáticas
Estudo de casos	Analízanse casos presentados en diversos formatos: vídeo, texto, oral, etc.
Investigación (Proxecto de investigación)	O alumnado en pequenos equipos terán que realizar unha entrevista a unha persoa que se lle proporcione información sobre a súa propia traxectoria persoal, facendo fincapé nos obstáculos pero tamén nas cuestións que favorecen o seu desenvolvemento individual e colectivo, tanto no ámbito educativo como social. A partir da entrevista, farase unha análise e interpretación da información, que se apoiará en bibliografía tanto proporcionada pola profesora como recollida polo propio alumnado. Finalmente farán unha proposta de intervención logopédica dende unha perspectiva inclusiva.
Proba de resposta breve	O alumnado terá que facer unha proba sobre os contidos básicos da materia. A proba consistirá en preguntas breves, que o alumnado terá que responder tendo en conta a súa opinión fundamentada e/ou contrastada coas doutros autores e autores traballadas na materia.
Aprendizaxe colaborativa	Un dos eixos fundamentais da materia será a aprendizaxe colaborativa tanto dentro como fóra da aula.
Lecturas	Na aula proporcionarase unha serie de lecturas que terán que ler todos os alumnos e alumnas. Ademais para a preparación da materia, o alumnado poderán realizar outras lecturas complementarias recollidas na bibliografía, achegadas polo profesorado ou seleccionadas polo propio alumnado.
Presentación oral	O alumnado terá que intervir oralmente na presentación do proxecto de investigación.
Debate virtual	Abordarase o rol da logopedia e as novas esixencias para o desempeño profesional no novo contexto derivado do covid-19
Sesión maxistral	Presentarase oralmente a información máis esencial de cada bloque temático e orientarase ao alumnado sobre como ampliar os coñecementos sobre o mesmo.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos Investigación (Proxecto de investigación)	Realízanse titorías grupais e individuais para o seguimento do proxecto de investigación. Presentarase na aula casos de alumnos ou alumnas con diferentes problemáticas relacionadas coa linguaxe e abordarase a análise dun xeito integral. Os estudantes deben realizar o diagnóstico educativo e logopédico e a proposta de intervención pedagóxica. Nesta tarefa as profesoras realizarán un seguimento periódico mediante atención persoalizada. Resulta imprescindible para o alumnado non asistente que manteña unha frecuente comunicación coas docentes para a preparación da materia.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación

Investigación (Proxecto de investigación)	A4 A16 A23 A28 B3 B23 B24 C2	O alumnado en pequenos equipos terán que realizar unha entrevista a unha persoa á que se lle pedirá información sobre a súa propia traxectoria persoal, facendo fincapé nos obstáculos pero tamén nas cuestións que favorecen o seu desenvolvemento individual e colectivo, tanto no ámbito educativo como social. A partir da entrevista, farase unha análise e interpretación da información, que se apoiará en bibliografía tanto proporcionada pola profesora como recollida polo propio alumnado. Finalmente farán unha proposta de intervención logopédica dende unha perspectiva inclusiva. Na plataforma moodle atoparase a información en canto ás normas para a súa elaboración, Presentación, etc	60
Proba de resposta breve	A4 A16 A23 A28 B3	Ao alumnado propoñerémolle unha serie de preguntas curtas sobre distintos temas abordados na materia, sobre os que terá que disertar tendo como referentes a súa opinión persoal fundamentada e enriquecida coas achegas bibliográficas suxeridas na bibliografía e/ou expostas na clase.	40

Observacións avaliación

O proxecto de investigación presentarase en formato dixital

O alumnado con recoñecemento oficial de adicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, deberá solicitar titorías para programar as sesións interactivas e expositivas, nas que non poderá estar, co fin de planificar os traballos substitutorios, se fose o caso. Estas especificidades so serán necesarias para o proxecto de investigación, para a proba breve concorrerá nas mesmas condicións que o resto do alumnado.

O proxecto de investigación ten un valor máximo de 5 puntos e o exame outros 5. Para a superación da materia é necesario como mínimo un 2 en cada unha das partes. Para superar a materia é necesario ter como mínimo un 5

Fontes de información

Bibliografía básica

- Acosta Rodríguez, V. M. (2006). Investigación, evaluación y colaboración profesional ante las dificultades del lenguaje. El reto hacia los modelos inclusivos. Revista Chilena de Fonoaudiología
- Bauer, K. L., Iyer, S. N., Boon, R. T., & Fore, C. (2010). 20 ways for classroom teachers to collaborate with speech-language pathologists. Intervention in School and Clinic
- Echeita Sarrionandia, E. (2012). INCLUSIÓN Y EXCLUSIÓN EDUCATIVA. DE NUEVO1 , ¿VOZ Y QUEBRANTO? 2. REICE, Revista Electrónica sobre Innovación y Cambio en Educación,
- Gobierno Vasco (2006). DESARROLLO DEL LENGUAJE Y DE LA COMUNICACIÓN EN EL MARCO DE UN MODELO INCLUSIVO DE INTERVENCIÓN. Vitoria-Gasteiz: Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco
- Grau Rubio, C. e Fernández Hawrylak, M. (2016). /\$ ('8&,\$&,,Ī1 '(/ \$/801\$'2 ,10,*5\$17((1 (63\$f\$. ARXIUS
- Gobierno de Navarra (2006). Evaluación de la comunicación y del lenguaje (ECOL). Manual.
- IRIS (2006). Estrategias y prácticas en las aulas inclusivas. IRIS 128735-CP-1-2006-1-BE-COMENIUS-C21
- Juncos Rabadán, O. e Pereiro Rozas, A (2002). PROBLEMAS DEL LENGUAJE EN LA TERCERA EDAD. ORIENTACIONES Y PERSPECTIVAS DE LA LOGOPEDIA. Revista galego-portuguesa de psicología e educación: revista de estudios e investigación en psicol
- NÚÑEZ MAYÁN, M.T. (2007). Apoyo dentro o fuera del aula: un dilema resuelto en la teoría pero no en la práctica profesional. Huelva: Servicio de publicaciones de la Universidad de Huelva
- Operti, R. (2008). 48ª reunión de la Conferencia Internacional de Educación (CIE 2008) Tema: Inclusión Educativa: El Camino del Futuro Un desafío para compartir . Oficina Internacional de Educación/ Organización de las Naciones Unidas pra la Educación, la Ciencia
- Sandoval Mena, M. e Simón Rueda, C. e Echeita Sarrionandia, G (2012). Análisis y valoración crítica de las funciones del profesorado de apoyo desde la educación inclusiva. Revista de Educación
- Sebastián HEREDERO, E., Álvarez ZURITA, M., González, GÓMEZ, L. M.; Millán ALEMANY, R. (). ANÁLISIS DEL PROCESO DE DIAGNÓSTICO Y ELABORACIÓN DE UNA ADAPTACIÓN CURRICULAR: ESTUDIOS DE CASOS .
- Schalock, R. L. (2009). La nueva definición de discapacidad intelectual, apoyos individuales y resultados personales.
- Torres González, J. A. (2009). Análisis de los procesos de inclusión social y educativa: nuevos retos para suprimir las desigualdades y compartir las difencias. Contextos Educativos
- UNESCO (2017). Guía para asegurar la inclusión y la equidad en la educación.
- Vicen Carrascosa Oriola. (2012). EL ABORDAJE PLURIMODAL EN MUSICOTERAPIA, PARA EL DESARROLLO DE HABILIDADES COMUNICATIVAS DESDE EL RECURSO DE LAS CANCIONES.. Universidad de Valencia
- Zapiola, Cr (2005). Adaptaciones curriculares para niños con compromiso en la comunicación y el lenguaje. : Revista argentina de psicopedagogía

Bibliografía complementaria	<p>- BUENO AGUILAR, J. J. (1991). Un modelo de análisis de las funciones lingüísticas para el estudio del lenguaje en niños de educación especial. Temas actuales de la educación especial: Actas de las VI Jornadas de Universidades y Educación Especi</p> <p>- BUENO AGUILAR, J. J. (1991). Comparación del lenguaje funcional entre niños de educación especial y a niños normales. Enseñanza & teaching: Revista interuniversitaria de didáctica</p> <p>- ARIZA PÉREZ, M. A. e TRUJILLO SÁEZ, F. (2006). Experiencias educativas en aprendizaje cooperativo. Granada: Grupo Editorial Universitario</p> <p>- CASTEJÓN, L.A. e OUTROS (2008). La escuela inclusiva ante los alumnos tartamudos: actitudes y emociones en la relación educativa. Revista de Educación</p> <p>- CASTRO RODRÍGUEZ, M.M. e OUTROS (2007). Un material hecho a medida. Cuadernos de Educación</p> <p>- LOZANO MARTÍNEZ, J. e FAURA PALAO, C. (1998). Adaptaciones curriculares como respuesta educativa a las necesidades de un niño autista. Anales de Pedagogía. Revista de Currículum y Formación del Profesorado</p> <p>- SALES CIGES, A. e OUTROS (2010). Estudio de la eficacia académica de las medidas específicas de Atención a la Diversidad desde la percepción de los implicados. ESE. Estudios sobre Educación</p> <p>Páxinas con imáxes para elaborar e encontrar material: http://uk.dk.com/static/cs/uk/11/clipart/index.htm http://iespana2.gograph.com/IntegrationSimpleSearch.cfm?cid=17779 http://prescolaire.grandone.com/clipart/activites/index.htm http://www.disabilityworld.org/09-10_01/spanish/index.shtml http://especial.fcep.urv.es http://www.webespecial.com/webespecial.htm http://www.pntic.mec.es/http://w3.cnice.mec.es/recursos2/atencion_diversidad/01_03_01.htm http://cidat.once.es http://needirectorio.cprcieza.net http://www.wtec.es/~jlagares/indexcastella.htm http://informaticaparaeducacion.especial.blogspot.com/2008_05_01_archive.html http://villaves56.blogspot.com/2008/07/vocaroo-para-trabajar-la-expresin-oral.html http://cprcaspe.educa.aragon.es/RECURSOS/compensat.htm http://www.polibea.com/libros/index.htm http://platea.pntic.mec.es/~fmaquina/rg.htm http://www.revistaeducacion.mec.es/enlaces3.htm http://www.ulpgc.es/index.php?asignatura=1354130013572&ver=pd_bibliografia&id_Páxinas con sons grabados para elaborar material: http://www.findsouns.com/types.html http://iris.cinice.mecd.es/bancoimagenes/sonidos/directorio.php Outros materiais de apoio: REVISTAS Revista Educación Especial. Málaga: Aljibe. Revista Catalana d'Educació Especial i Atenció a la Diversitat. Vic: Departament Revista Galega da Educación Revista Galega do Ensino Cuadernos de Pedagogía Revista de Innovación Educativa Revista Quinesia Disability & Society Educational Psychology Emotional and Behavioural Difficulties European Journal of Special Needs Education High Ability Studies International Journal of Disability, Development and Education International Journal of Inclusive Education Journal of Intellectual & Developmental Disability Special Educational Needs Abstracts</p>
------------------------------------	--

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías